

Heerlen

Voorstel

gemeenteraad

Vergadering:
gemeenteraad Heerlen

Heerlen,
10 maart 2020

Vergaderdatum:

Onderwerp

Visie Vrijetijdseconomie "Bestemming Zuid-Limburg 2030"

Registratienummer:
BWV-20000317

Inleiding/aanleiding

Agendapunt:

Eind 2014 is door Provinciale Staten het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) vastgesteld. Een van de onderwerpen in het POL is de vrijetijdseconomie. Het plan beschrijft de Limburgse ambitie, de opgave en de hoofdlijn van de beoogde aanpak. Begin 2016 is door de Zuid-Limburgse gemeentebesturen en Gedeputeerde Staten de 'bestuursovereenkomst regionale afspraken Zuid-Limburg' ondertekend. In 2018 is de bestuursovereenkomst geactualiseerd. De regionale afspraken gaan over de toepassing en uitwerking van het POL. De afspraken hebben betrekking op meerdere thema's, waaronder vrijetijdseconomie. In de regionale afspraken Zuid-Limburg is voor het thema vrijetijdseconomie onder meer afgesproken dat door gemeenten en Provincie gezamenlijk een Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg (VTE ZL) wordt opgesteld.

De gemeenten hebben vanaf medio 2018 een consortium van Bureau Buiten, DONA Stedenbouw en Firestarter ingehuurd voor de procesbegeleiding en het opstellen van de Visie VTE ZL. Door de 16 gemeenten in Zuid-Limburg is vervolgens, gezamenlijk met de Provincie Limburg, Visit Zuid-Limburg, Maastricht Marketing, Natuur- en Milieufederatie Limburg, LLTB, en het bedrijfsleven (RECRON en Koninklijke Horeca Nederland) gewerkt aan het opstellen van de Visie VTE ZL.

De Visie VTE ZL is een visie voor en door gemeenten. Vaststelling is een bevoegdheid van de Raad, in dit geval alle 16 gemeenteraden in de regio Zuid-Limburg. De Raad wordt nu gevraagd in te stemmen met de Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg. De visie is vervolgens richtinggevend voor het (gezamenlijke) beleid op de vrijetijdseconomie in Zuid-Limburg.

Zuid-Limburgse vrijetijdseconomie

De vrijetijdseconomie wordt ook wel gastvrijheidseconomie genoemd en gaat zowel over verblijfstoerisme als over (dag)recreatie, en zowel over toeristen als recreanten (de eigen inwoners).

De vrijetijdseconomie is van bovengemiddeld belang voor de Zuid-Limburgse economie. In 2018 waren er in Zuid-Limburg 21.340 banen in de toeristisch-recreatieve sector. De sector is daarmee goed voor 7,8% van het totaal aantal banen in de regio. In 2016 verbleven in totaal bijna 2,1 miljoen gasten ten minste één nacht in Zuid-Limburg. In totaal brachten zij er 6,3 miljoen nachten door. Zuid-Limburg is daarmee nationaal een

van de grote en bekende toeristische bestemmingen binnen Nederland. Ook buitenlandse gasten weten Zuid-Limburg steeds beter te vinden.

Visie & ambitie

De Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg is gericht op het toekomstbestendig maken van de toeristische bestemming Zuid-Limburg.

Een toekomstbestendige bestemming Zuid-Limburg is een bestemming, waarin:

- toerisme blijft bijdragen aan duurzame economische structuurversterking van de regio
- kwalitatieve groei boven kwantitatieve groei gaat
- landschappelijke en stedelijke kwaliteiten elkaar versterken
- de vrijetijdseconomie helpt om natuur en landschap te ontwikkelen
- inwoners en gasten heel Zuid-Limburg kunnen beleven

We willen dat onze gasten en bewoners geraakt worden door de bijzondere verhalen van Zuid-Limburg, zich daarmee verbonden voelen en Zuid-Limburg écht beleven.

Opgaven voor de vrijetijdseconomie van Zuid-Limburg

De vrijetijdseconomie staat echter bekend om zijn hoge dynamiek. Trends en ontwikkelingen van buitenaf hebben veel invloed op de sector en de behoeften en verwachtingen van de gast. Er ontstaat meer vraag naar beleving en kwaliteit en de traditionele doelgroepen verdwijnen. Dit heeft ook zijn effecten op de Zuid-Limburgse vrijetijdseconomie. De kwaliteit van deze beleving is echter niet overal van voldoende kwaliteit, vandaar dat we gezamenlijk opgaves benoemd hebben (zie argument 1.1.).

Strategie voor realisatie van de ambitie

De strategie voor de realisatie van onze ambitie is opgebouwd uit 5 pijlers (zie argument 1.1.). Een belangrijke voorwaarde voor de realisatie van die pijlers is een sterke regionale samenwerking in de vrijetijdseconomie. Een toekomstbestendige bestemming Zuid-Limburg kan alleen gerealiseerd worden met een sector brede samenwerking in het netwerk vrijetijdseconomie: de 16 gemeenten en provincie, ondernemers, bewoners en maatschappelijk middenveld.

Participatie

Gedurende het gehele proces (totstandkoming visie) zijn verschillende stakeholders betrokken geweest. Ook hebben een aantal bijeenkomsten met ondernemers plaats gevonden voor het opstellen van de Visie VTE ZL. Daarnaast zijn de bewonersonderzoeken van de Provincie Limburg en een aantal gemeenten (Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen, Vaals, Valkenburg a/d Geul) in 2018/2019 input geweest voor deze visie.

De gemeenteraad is in september 2019 geïnformeerd via een raadsinformatiebrief en in het najaar van 2019 hebben op 30 september, 9 oktober en 27 november regionale raadsinformatiebijeenkomsten plaats gevonden om het discussiestuk Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg te bespreken. Op basis van de opbrengst uit deze bijeenkomsten is toegewerkt naar de nu voorliggende Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg.

Kader

- POL
- Meerjarig Bestuurlijk Programma
- Visie op het Toerisme Parkstad Limburg
- Urban Bidboek
- Horecavisie

Kernthema:

Economie

Bevoegdheid

Raad

Voorstel

De Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg, waarin is verwoord hoe de 16 Zuid-Limburgse gemeenten gezamenlijk willen werken aan een toekomstbestendige toeristisch-recreatieve bestemming Zuid-Limburg, vast te stellen.

Argumenten

1.1. De Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg legt kaders vast en biedt handvaten hoe gezamenlijk gewerkt kan worden aan een toekomstbestendige toeristisch-recreatief Zuid-Limburg voor bezoekers en inwoners.

De visie beschrijft adequaat hoe (zie onderstaande strategie) de Zuid-Limburgse gemeenten gezamenlijk onze regio toeristisch-recreatief toekomstbestendig kunnen maken voor bezoekers en inwoners, met ruimte voor lokale uitwerking. En dit op basis van een gezamenlijke visie en ambitie en benoemde opgaven:

Visie en Ambitie:

- We willen dat onze gasten en bewoners geraakt worden door de bijzondere verhalen van Zuid-Limburg, zich daarmee verbonden voelen en Zuid-Limburg écht beleven.
- Om toekomstbestendig te kunnen zijn, moet Zuid-Limburg zich duurzaam ontwikkelen: met aandacht en balans voor en tussen mens, milieu én economie.
- In de realisatie van deze ambities, zijn de volgende uitgangspunten daarom belangrijk:
  - a. Vrijetijdseconomie is geen doel op zich, maar een middel waarmee we werken aan Zuid-Limburg als een fijne regio om in te wonen, werken, verblijven en recreëren. De vrijetijdseconomie draagt bij aan de werkgelegenheid, een goed vestigingsklimaat voor bedrijven en inwoners, de leefbaarheid, het voorzieningenniveau en de kwaliteit van de leefomgeving en de instandhouding, beleefbaarheid en ontwikkeling van het landschap, erfgoed en cultuur.
  - b. De bestemming Zuid-Limburg is een complex samenspel van aanbieders en ervaringen. Ondernemers en mensen die werken in de leisuresector, natuurorganisaties, de culturele sector, bewoners, overheden en vele anderen hebben invloed op de uiteindelijke beleving van de toerist en recreant.
  - c. Naast de promotie en marketing van een bestemming (wat voor Zuid-Limburg belegd is bij Visit Zuid-Limburg en Maastricht Marketing), richten we ons op het gericht versterken van het toeristisch-recreatieve product zelf: regionaal, samen met de sector.

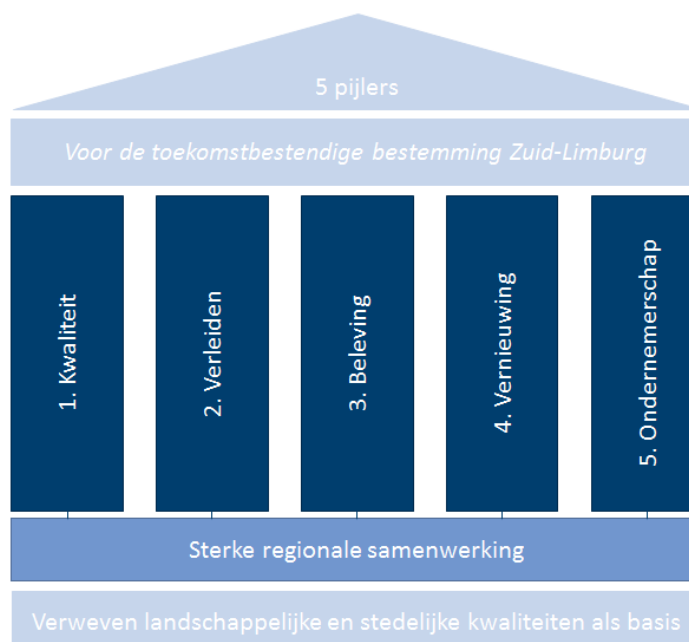
- Duurzaam toerisme als voorwaarde en kans. Toerisme en recreatie met respect voor mens, milieu en economie, is een voorwaarde om als sector op de lange termijn levensvatbaar te blijven.

Opgaven:

1. Het managen en ontwikkelen van Zuid-Limburg als één bestemming.
2. De vrijetijdseconomie beter verbinden aan de kwaliteit van het Zuid-Limburgse landschap en vanuit de vrijetijdseconomie bijdragen aan het bewaken en verhogen van de kwaliteit van het landschap.
3. Het beter beleefbaar maken van de Zuid-Limburgse verhalen en toeristisch-recreatieve kernkwaliteiten.
4. Het aanspreken van nieuwe doelgroepen.
5. Het beter in balans brengen van de vraag naar en het aanbod van verblijfsaccommodaties, zowel kwalitatief als kwantitatief.
6. Het behouden en waar mogelijk herbestemmen van monumentale gebouwen voor de vrijetijdseconomie, waarbij een goede balans tussen vraag en aanbod uitgangspunt is.
7. Het optimaliseren van de positieve effecten van toerisme.
Intergemeentelijk samenwerken, gezamenlijk beleid uitvoeren en versterken van de samenwerking binnen en buiten de sector, ook in de grensregio.

Strategie:

De vijf pijlers waarop de strategie gebaseerd is zijn:

1. Kwaliteit

De focus ligt op groei in kwaliteit. Dit betekent:

- Wederkerigheid creëren tussen het landschap en de vrijetijdseconomie: het landschap heeft baat bij een sterke sector, de sector heeft baat bij een mooi landschap.
- Het behouden en verbeteren van de Zuid-Limburgse kernkwaliteiten: combinatie van stedelijke en landschappelijke kwaliteiten, met de landschap als belangrijkste drager voor de vrijetijdseconomie.

- Benutten van de potentie die onder andere Maastricht biedt voor het zakelijk toerisme.
- Verbeteren van de kwaliteit van de verblijfsaccommodaties en dagrecreatieve voorzieningen en zorgen voor een betere match tussen vraag en aanbod.
- Goed meewegen van het belang van de vrijetijdseconomie in belangrijke keuzes in andere domeinen.

2. *Verleiden*

We willen inwoners en gasten laten zien dat Zuid-Limburg over de gehele breedte veel moois te bieden heeft. We verleiden recreanten en gasten om onontdekte parels te ontdekken en bezoekers te verleiden om langer te blijven en vaker terug te komen. Daarmee willen we geheel Zuid-Limburg laten profiteren van de positieve effecten van de vrijetijdseconomie en daarmee een te hoge recreatieve druk op toplocaties voorkomen.

3. *Beleving van Zuid-Limburgse Grote Verhalen*

We willen inzetten op het ontwikkelen, ontsluiten en promoten van de belangrijkste Zuid-Limburgse verhalen. Hiermee komen de toeristisch-recreatieve kernkwaliteiten van Zuid-Limburg beter naar voren, worden alle deelbestemmingen betrokken, komen lokaal erfgoed en lokale cultuur beter tot hun recht en wordt het voor ondernemers gemakkelijker om gezamenlijk hun producten gericht te vermarkten.

4. *Duurzame vernieuwing*

Om nieuwe doelgroepen aan te (blijven) trekken en economisch vitaal te blijven is continue vernieuwing van het toeristisch-recreatief product noodzakelijk. Dit betekent vestiging van nieuwe en ontwikkeling van bestaande attracties en bezienswaardigheden. Herontwikkeling en transformatie van verblijfsaccommodaties en ontwikkeling van verblijfsrecreatie wanneer dat bijdraagt aan een betere balans tussen vraag en aanbod.

5. *Ondernemerschap en innovatie*

Het stimuleren van innovatie binnen de sector en cross-overs erbuiten, thema- en doelgroepgericht werken en verbinden van streekidentiteit aan ondernemers(chap).

1.2. *De visie biedt ruimte voor lokale uitwerking.*

De Visie VTE ZL nodigt uit tot meer beleving, het vertellen van verhalen op het gebied van cultureel erfgoed, het in balans brengen van verblijfsaccommodaties, het herbestemmen van gebouwen, het aanspreken van nieuwe doelgroepen en meer. Dit sluit aan op wat we willen met Heerlen centrum (meer dynamiek en beleving), onze horecavisie, het Romeins kwartier, maar ook in relatie tot (fiets- en wandel) routes, de in Parkstad aanwezige dagrecreatie en attracties. Denk o.a. concreet aan de nieuwe Visit Zuid-Limburg Heerlen/Parkstad 'experience' winkel, een nieuw wandelroutesysteem (vergelijkbaar met fietsknooppuntroutes) en Via Belgica.

Voor Heerlen is het met name van belang dat we in de uitvoering goed de samenwerking opzoeken met Visit Zuid-Limburg en onze partners op het gebied van cultuur, cultureel erfgoed en evenementen.

1.3. *Toeristisch-recreatief moeten we op de schaal van Zuid-Limburg samenwerken.*

De vrijetijdseconomie staat bekend om zijn hoge dynamiek. Trends en ontwikkelingen van buitenaf hebben veel invloed op de sector en de behoeften en verwachtingen van gasten. Zo zijn, in de huidige wereld van overvloed, toeristen en recreanten steeds meer op zoek naar beleving en betekenis en lopen de verwachtingen van verschillende doelgroepen steeds verder uiteen.

Wat Zuid-Limburg als toeristisch-recreatieve bestemming uniek maakt is de nabijheid van zowel stedelijke als landschappelijke topkwaliteiten in een internationale context. De recreant en toerist in Zuid-Limburg heeft de voordelen van zowel de stad als het land steeds binnen handbereik. Denk hierbij aan het unieke en hooggewaardeerde heuvellandschap, de Limburgse cultuur en ons unieke erfgoed die door onze rijke geschiedenis is ontstaan. Samen met de vele voorzieningen, steden, attracties en andere bezienswaardigheden bieden wij onze gast een unieke en zeer diverse beleving. Elke sub regio heeft zijn eigen kwaliteiten en is complementair aan elkaar. Door niet aan de in de visie beschreven opgaven regionaal samen te werken lopen we bezoekers en inkomsten mis.

1.4. We staan samen aan de lat om ons voorzieningenniveau én de kwaliteit daarvan op pijl te houden.

Dit kunnen we realiseren door actief te (blijven) investeren in kwaliteitsverbetering, innovatie en duurzaamheid. We hebben daarom de ambitie gesteld waarbij Zuid-Limburg in 2030 een toekomstbestendige bestemming is.

Een goed voorzieningenniveau en de kwaliteit daarvan is aantrekkelijk voor bezoekers en inwoners. Zodoende dragen investeringen in de toeristisch-recreatieve sector ook positief bij aan het vestigingsklimaat voor bedrijven en werknemers.

Tegenargumenten en risico's

1.1. Vaststelling van de Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg biedt geen garanties dat alle uitgangspunten ook precies op deze wijze gerealiseerd zullen worden.

Ondanks het feit dat er met de Visie VTE ZL een gezamenlijke intergemeentelijke visie wordt vastgelegd, kan het op casus- of projectniveau voorkomen dat een concreet geval afwijkt van de visie. Het kader van de visie heeft dus geen direct juridisch bindend karakter voor alle partijen, maar is veelmeer een systeem om vanuit gezamenlijkheid beter samen te werken aan voor de regio belangrijke toeristische ontwikkelingen.

Kosten en dekking

De Visie VTE ZL heeft geen directe financiële gevolgen. Bij de uitwerking van de visie in de vorm van een uitvoeringsprogramma kunnen keuzes gemaakt worden met mogelijk financiële consequenties. Deze worden dan op gemeentelijk niveau inzichtelijk gemaakt en voorgelegd aan het college en/of Raad.

Communicatie

Tussen de gemeenten is afgesproken gezamenlijk te communiceren met een persbericht voor alle Zuid-Limburgse gemeenten. Dit wordt opgesteld door de coördinator Visie VTE ZL, de gemeente Sittard-Geleen en pas verzonden wanneer alle colleges hebben besloten tot agendering van het voorstel bij de raden.

Evaluatie

De ambtelijke werkgroep vrijetijdseconomie zal afhankelijk van een analyse van de marktomstandigheden, ontwikkeling van de sector, trendrapportages toerisme Limburg, e.d. in gezamenlijk overleg bepalen of een wijziging van de Visie VTE ZL aan de orde is.

Planning, procedure en uitvoering

Na vaststelling van de Visie Vrijetijdseconomie Zuid-Limburg door de Zuid-Limburgse gemeenteraden zal verdere concretisering van de uitvoering plaats gaan vinden.

Naast projecten op lokale schaal worden ook projecten in geheel Zuid-Limburg opgepakt. Een eerste voorbeeld is bijvoorbeeld een nieuw wandelroutesysteem 'Knopen Lopen'.

Bijlagen

Visie Vrijetijdseconomie "Bestemming Zuid-Limburg 2030"

Burgemeester en wethouders van Heerlen,

de secretaris a.i.,
L. Schouterden

de wnd. burgemeester van Heerlen,
E.G.M. Roemer

Dit voorstel is digitaal ondertekend en is daarom niet voorzien van handtekeningen.

raadsbesluit

De raad der gemeente Heerlen;

gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d. 10 maart 2020
registratienummer BWV-20000317;

gezien het advies van de raadscommissie ;

besluit:

De Visie Vrijtijdseconomie Zuid-Limburg, waarin is verwoord hoe de 16 Zuid-Limburgse gemeenten gezamenlijk willen werken aan een toekomstbestendige toeristisch-recreatieve bestemming Zuid-Limburg, vast te stellen.

Aldus besloten tijdens de vergadering van de raad van de gemeente Heerlen van

de griffier,

de voorzitter,

drs. T.W. Zwemmer

E.G.M. Roemer